
EBA/WRG/2013/01

12. decembra 2013

Varovanie spotrebiteľov pred virtuálnymi menami

Zhrnutie

Európsky orgán pre bankovníctvo (European Banking Authority, EBA) vydáva toto varovanie s cieľom poukázať na možné riziká, ktorým môžete čeliť pri nakupovaní, držaní alebo obchodovaní s virtuálnymi menami, akou je napr. bitcoin. Virtuálne meny sa stále objavujú v titulkoch a ich popularita rastie.

Je potrebné, aby ste boli informovaní o rizikách spojených s virtuálnymi menami vrátane straty vlastných peňazí. Neexistuje žiadna právna úprava, ktorá by vás ochránila pred finančnými stratami, ak platforma, ktorá vymieňa alebo drží virtuálne meny, zlyhá alebo ukončí svoju činnosť.

Hoci EBA v súčasnosti posudzuje všetky relevantné otázky súvisiace s virtuálnymi menami s cieľom identifikovať, či je možné a potrebné virtuálne meny regulovať a vykonávať nad nimi dohľad, odporúča sa, aby ste sa oboznámili s rizikami, ktoré sú s nimi spojené.

Čo sú virtuálne meny?

Virtuálna mena je forma neregulovaných digitálnych peňazí, ktoré nevydáva ani negarantuje centrálna banka a ktoré sa môžu používať ako platobný prostriedok. Virtuálne meny sa ponúkajú v rôznych formách, počínajúc peniazmi v prostrediach internetových počítačových hier a sociálnych sietí, ktoré sa vyvinuli na platobné prostriedky akceptované „offline“, alebo v „reálnom živote“. V súčasnosti je vo zvýšenej miere možné používať virtuálne meny ako prostriedok platenia za tovar a služby v maloobchodoch, reštauráciách a zábavných podnikoch. Pri týchto transakciách často nevznikajú žiadne poplatky a nie je do nich zapojená banka.

Najnovšie virtuálna mena „bitcoin“ vytvorila podmienky pre novú generáciu decentralizovaných virtuálnych mien bez centrálného servera (peer-to-peer) – často označovaných aj ako krypto meny. Po nedávnom náraste kurzu vznikli podľa vzoru bitcoinu desiatky ďalších virtuálnych mien.

Ako to funguje?

Ako príklad použijeme bitcoin. Virtuálne meny možno kúpiť v online zmenárni výmenou za tradičnú menu. Tieto sa potom prevedú na osobný bitcoinový účet známy ako „digitálna

peňaženka“. Používaním tejto peňaženky môžu spotrebiteľia poselať bitcoiny komukoľvek, kto je ochotný ich akceptovať, alebo ich vymeniť späť na tradičnú fiat menu (napr. eurá, libry alebo doláre).

Nové bitcoiny sú vytvárané online pomocou zložitého počítačového softvéru nazývaného „Bitcoin miners“. Tento softvér umožňuje spotrebiteľom „ťažiť“ malé sumy bitcoinov riešením zámerne zložitých algoritmov. Nárast emisie bitcoinov je fixný, takže sa postupne uvoľňujú len malé množstvá.

Aké sú riziká, ktoré by ste si mali uvedomiť?

EBA identifikoval niekoľko charakteristík a rizík, o ktorých by ste mali vedieť pri nakupovaní, držaní alebo obchodovaní s virtuálnymi menami.

O svoje peniaze môžete prísť v online zmenárni

Ak chcete získať virtuálne meny, môžete ich nakúpiť priamo od niekoho, kto ich vlastní, alebo prostredníctvom online zmenárne. Tieto platformy sú často neregulované. V mnohých prípadoch online zmenárne ukončili svoju činnosť alebo zlyhali – v niektorých prípadoch z dôvodu útokov hackerov. EBA má informácie o spotrebiteľoch, ktorí prišli o značné sumy peňazí držané na týchto platformách.

Mali by ste si tiež uvedomiť, že online zmenárne nie sú bankami, ktoré držia virtuálnu menu ako vklad. Ak online zmenáreň príde o peniaze alebo prestane fungovať, neexistuje žiadna právna ochrana – napr. prostredníctvom systému ochrany vkladov – ktorou by boli pokryté vaše straty peňažných prostriedkov uložených v online zmenárni, dokonca ani keď zmenáreň zaregistroval národný orgán.

Peniaze vám z digitálnej peňaženky môžu ukradnúť

Keď si kúpite virtuálnu menu, uloží sa do „digitálnej peňaženky“ v počítači, notebooku alebo smartfóne. Digitálne peňaženky majú verejný kľúč a súkromný kľúč alebo heslo, ktoré vám umožňujú prístup k nim. Digitálne peňaženky však nie sú neprístupné pre hackerov, ktorí vám môžu peniaze ukradnúť z tejto peňaženky podobne ako z tradičnej peňaženky. Boli zaznamenané prípady spotrebiteľov, ktorí prišli o virtuálne peniaze v sume viac ako 1 milión USD s mizivou vyhliadkou na ich vrátenie.

Okrem toho, ak stratíte kľúč alebo heslo k vašej digitálnej peňaženke, môžete svoje virtuálne peniaze navždy stratiť. Neexistujú žiadne centrálné agentúry, ktoré evidujú heslá alebo vydávajú náhradné heslá.

Pri používaní virtuálnych mien ako platobných prostriedkov nie ste chránení

Pri používaní virtuálnych mien ako prostriedku na zaplatenie za tovar a služby nie ste chránení žiadnymi právami na vrátenie peňazí podľa právnych predpisov EÚ ako napríklad pri prevodoch

z tradičných bežných alebo iných platobných účtov. Neoprávnené alebo nesprávne výbery z digitálnej peňaženky preto obvykle nie je možné stornovať. Ani akceptácia virtuálnych peňazí obchodníkmi nie je zaručená natrvalo a je založená na voľnom uvážení alebo zmluvných dohodách, ktoré môžu byť kedykoľvek a bez akejkoľvek výpovednej lehoty zrušené.

Hodnota vašej virtuálnej meny sa môže rýchlo meniť a dokonca by mohla klesnúť až na nulu

Hodnota bitcoinov a iných virtuálnych mien prudko vzrástla. Podporili to niektorí spotrebiteľia, ktorí sa rozhodli do nich investovať. Mali by ste však vedieť, že hodnota virtuálnych mien je veľmi premenlivá a môže ľahko klesnúť aj stúpnuť. Ak by popularita konkrétnej virtuálnej meny klesla, napr. ak by sa populárnejšou stala iná virtuálna mena, potom je celkom možné, že hodnota prudko a natrvalo klesne.

Premenlivosť hodnoty mien sa vás dotýka, ak nakúpite virtuálne meny ako platobný prostriedok: na rozdiel od peňazí zaplatených na bežný alebo iný platobný účet vedený vo fiat mene si nemôžete byť istí, či hodnota peňažných prostriedkov vo virtuálnej mene ostane stabilná.

Transakcie vo virtuálnej mene môžu byť zneužitá na páchanie trestnej činnosti vrátane prania špinavých peňazí

Transakcie vo virtuálnych menách sú verejné, ale majitelia a príjemcovia týchto transakcií nie. Transakcie sú do značnej miery nevysledovateľné a majú vysoký stupeň anonymity. Preto môžu byť virtuálne meny použité na transakcie spojené s trestnou činnosťou vrátane prania špinavých peňazí. Toto zneužitie by sa vás mohlo dotknúť, pretože orgány činné v trestnom konaní môžu rozhodnúť o zatvorení online zmenárni a zabrániť vám v prístupe alebo používaní akýchkoľvek peňažných prostriedkov, ktoré tieto zmenárne pre vás držia.

Môžete podliehať daňovým povinnostiam

Mali by ste vedieť, že držanie virtuálnych mien môže mať daňové dôsledky, napr. daň z pridanej hodnoty alebo daň z kapitálových výnosov. Mali by ste si zistiť, či sa pri používaní virtuálnych mien vo vašej krajine uplatňujú daňové povinnosti.

Čo môžete robiť, aby ste sa chránili?

Ak nakupujete virtuálne meny, odporúčame vám, aby ste sa dôkladne informovali o ich špecifických vlastnostiach a porozumeli im. Nemali by ste používať „reálne“ peniaze, ktoré si nemôžete dovoliť stratiť.

Svojej digitálnej peňaženke by ste mali venovať rovnakú pozornosť, akú venujete tradičnej peňaženke. Nemali by ste v nej mať veľké sumy peňazí dlhšiu dobu a mali by ste ju mať dobre chránenú na bezpečnom mieste. Rovnako by ste sa mali oboznámiť s vlastníctvom, obchodným modelom, transparentnosťou a názormi verejnosti na online zmenárne, ktoré zvažujete používať.